

Aan:
de voorzitter en leden van
Provinciale Staten van Drenthe

Assen, 4 juli 2023
Ons kenmerk 27/5.11/2023000952
Behandeld door team Cultuur, Maatschappij en Vrijtijdseconomie
Onderwerp: Verkenning Berenschot cultuurbeleid Drenthe richting 2025-2028
Status: Ter informatie

Geachte voorzitter/leden,

Hierbij treft u ter informatie de verkenning van Berenschot aan naar het cultuurbeleid van de provincie Drenthe richting 2025-2028.

In aanloop naar een nieuwe cultuurnotaperiode is gekozen voor een rapport met concrete beleidsaanbevelingen en geen algemene cultuurmonitor. In het rapport is er aandacht voor wat er goed gaat en wat er beter kan. Daarnaast biedt het rapport inzicht in de financiële verhoudingen tussen het Rijk, de provincie en gemeenten als het gaat om de financiering van cultuur in Drenthe. Berenschot heeft onder andere inzichtelijk gemaakt dat de bijdrage vanuit het Rijk voor cultuur in de regio erg achterblijft ten opzichte van de Randstad. Drenthe bungelt onderaan als het gaat om de bijdrage van het Rijk per inwoner. Drenthe ontvangt per inwoner iets meer dan € 2,--. In Noord-Holland is dit bijna € 61,-- per inwoner. In onze lobby richting het Rijk voor meer regionale spreiding van cultuurmiddelen wordt deze informatie al gebruikt.

De informatie uit het rapport kan verder benut worden voor de totstandkoming van de nieuwe cultuurnota voor de periode 2025-2028. Dit is aan het volgende college en aan uw Staten. Het proces voor een nieuwe cultuurnota zal na de zomer van 2023 van start gaan.

Wij hopen u hiermee voldoende geïnformeerd te hebben.

Hoogachtend,

Gedeputeerde Staten van Drenthe,

, voorzitter

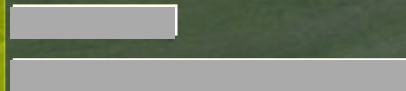
, secretaris

Bijlage Verkenning Berenschot

Verkenning cultuurbeleid provincie Drenthe richting 2025-2028

Notitie met bevindingen

JUNI 2023

Inhoudsopgave

1. [Aanpak](#)
2. [Bevindingen](#)
3. [Aanbevelingen](#)

[Bijlagen:](#)

1. [Gevolgen van de coronacrisis](#)
2. [Observaties met betrekking tot de snijvlakevenementen](#)
3. [Aanbod en deelname aan cultuur in Drenthe](#)

“De Cultuurmonitor rept van artistieke, economische, maatschappelijke en ruimtelijke waarde. Al met al draagt de cultuursector in hoge mate bij aan het bruto Drents geluk. Dat is een belangrijke graadmeter: Cultuur maakt gelukkig en ondersteunt het welzijn”

Uit: Groeten van de burens (2023)

1. Aanpak

Achtergrond en vraag

Achtergrond

In de cultuurnota 2021-2024 *Cultuur om te delen* heeft de provincie Drenthe verschillende ambities, het provinciale beleid voor kunst, cultuur & erfgoed, het instrumentarium en de financiën die worden ingezet beschreven. Gedurende de looptijd van de nota werd de wereld geconfronteerd met de coronacrisis, een periode die een grote invloed had (én heeft) op de cultuursector. De ambities van de provincie zijn in deze roerige tijd mede bijgesteld richting het in stand houden van de brede culturele infrastructuur in Drenthe en - sinds 2022 – het weer op gang brengen van de culturele producties. De invloed van de coronacrisis op de Drentse culturele sector is uitgebreid aan de orde gekomen in de [Cultuurmonitor](#) uit najaar 2021.

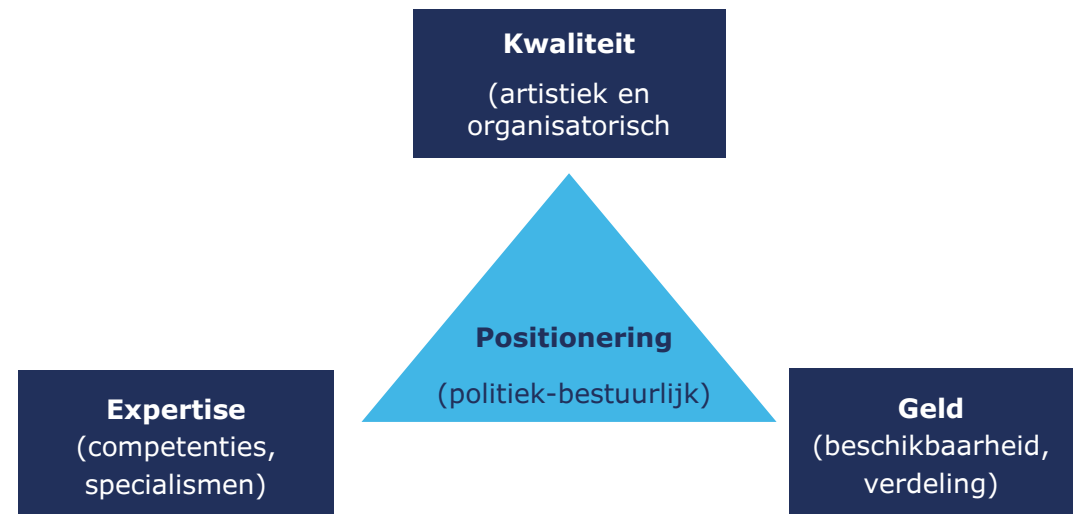
Als gevolg van de onvoorziene en veranderende omstandigheden én vanwege nieuwe inzichten over de monitoring c.q. toetsing van het lopende cultuurbeleid, zijn we met elkaar in gesprek gegaan over een nuttige bijdrage van Berenschot aan het cultuurbeleid, met name gericht op de komende beleidsperiode.

Uw vraag

De beleidsperiode is over de helft. Uw wens is om:

- voortschrijdende inzichten over het lopende beleid te verzamelen, als input voor de cultuurnota 2025-2028.
- inzicht te verkrijgen in hoe het provinciale beleid zich kan verhouden tot landelijke ontwikkelingen en de samenwerking in Noord-Nederlands verband.

Eenzijds is het nodig om te kijken naar het beleid van de lopende periode (wat gaat goed?), anderzijds is er ook een blik naar voren (wat kan beter?) Op basis van deze vragen staan de volgende onderwerpen centraal:

Onderwerpen en aanpak

Kwaliteit: wat kan er beter? Is het huidige beleid doeltreffend om vooruitgang te boeken? Hoe kan de provincie ervoor zorgen dat kwaliteit wordt gewaarborgd? Daarbij gaat het om de artistieke kwaliteit van cultuurproducerende instellingen, maar ook om kwaliteit van het beleid in de Drentse context. Een specifiek thema hierbij is de ondervertegenwoordiging van Drenthe in de landelijke Basisinfrastructuur (BIS) en bij de rijkscultuurfondsen; is een kwaliteitsimpuls nodig en mogelijk?

Capaciteit: kan het productiever? Zijn deskundigheid, processen en capaciteit optimaal ingericht en goed verdeeld? Is er niet te veel administratieve belasting? Hoe verloopt de beleidsontwikkeling met gemeenten? Worden de dingen goed genoeg (en daarmee efficiënt) gedaan, bijvoorbeeld met de juiste instrumenten? Hoe zit het met de organisatiekracht binnen de provincie en de gemeenten? Zijn de juiste competenties en specialismen in eigen huis of bij andere (ondersteunings-) organisaties?

Geld: wat kan er eerlijker? Hoe worden de provinciale middelen nu en in de toekomst verdeeld en landen die middelen op de juiste plek? Wat levert de huidige beleidsarme toedeling van provinciale middelen aan de twaalf Drentse gemeenten op? En wat is de vrucht van het evenementenbeleid: bloeien er duizend bloemen of zou een concentratie van middelen een beter resultaat geven? Voorts: wat betekent het streven naar Fair Practice in Drenthe? Is Fair Pay alleen haalbaar met meer provinciale middelen?

Positionering: kan het beleid, op basis van bovenstaande drie pijlers, ten slotte steviger? Hoe kan provincie Drenthe zijn positie verbeteren en de toegevoegde waarde verhogen, mede gezien de landelijke en regionale ontwikkelingen? Wat betekent dit voor toekomstig provinciaal beleid?

Aanpak in vier stappen

Geraadpleegde bronnen

Wij hebben gesproken met:

- Kunst en Cultuur Drenthe ()
- Biblionet Drenthe Drenthe ()
- Gemeente Assen ()
- Gemeente Emmen ()
- Gemeente Hoogeveen ()
- Gemeente Noordenveld: ()
- Beleidsadviseurs, enkele leden van het subsidieteam alsmede de teammanager van Cultuur, Maatschappij en Vrijtijdseconomie van de provincie Drenthe.

Tevens hebben we een **enquête** gehouden onder de provinciale beleidsadviseurs.

En we hebben de volgende documenten bij deze verkenning betrokken:

- Cultuurnota *Cultuur om te delen* 2021-2024
- Cultuurmonitors Drenthe 2017-2020, edities 1, 2 en 3 (zie ook [bijlage 1](#))
- Regionale Cultuurmonitor editie 2022 van de Boekmanstichting (zie ook [bijlage 3](#))
- Van Dijken, D. *Het culturele ecosysteem van het Noorden* (2022)
- *Groeten van de burens*. Document van de Drentse cultuurmakers, april 2023
- Marketing Drenthe, Meerjarenplan 2021-2014 – De marketing van bestemming Drenthe.
- Raad voor Cultuur, *Advies over het aanvraag- en beoordelingsproces voor de BIS 2025-2028*, april 2023

2. bevindingen

Kwaliteit: wat ging goed?

Kunst, cultuur en educatie (productie en deelname)

- Cultuureducatie met Kwaliteit – zeer hoog bereik (>90% in het P.O.)
- PeerGroup (locatietheater) ontvangt gedeeltelijk een meerjarige activiteitsubsidie van het Fonds Podiumkunsten.
- Garage TDI (jeugdtheater) ontvangt steun van het Fonds Cultuur Participatie.
- Into Nature ontvangt inmiddels een subsidie van het Mondriaanfonds (regeling Kunstpodia Start).
- Drentse filmtalenten vallen steeds vaker in de prijzen. Denk aan Reinout, Hellenthal, Daphne Lucker en Okki Poortvliet. Makers uit de rest van het land weten Drenthe ook steeds beter te vinden als locatie om producties te draaien. Een bewijs dat het Drentse filmnetwerk groeit en dat de filmindustrie in de provincie zich in de kijker speelt en zich positief ontwikkelt. Ook zijn jongeren vaker betrokken bij film als genre.

Kunst, cultuur en educatie: beleidsmatig

- Plan herstel en versterking voor de Drentse cultuursector (i.v.m. de coronacrisis). Zie ook [bijlage 1](#) voor onze bevindingen in de cultuurmonitor.
- Het jaarlijks aanwijzen van een Culturele Gemeente werkt stimulerend voor het culturele leven. Soms levert het ook interessante en blijvende spin off op, zoals het FestiValderAa, het driedaags theaterfestival midden in de Drentse natuur.
- Noordelijke talenttrajecten voor beginnende professionele makers op het terrein van podiumkunsten, pop, film en beeldende kunst. Deze zijn ontwikkeld in de cultuurregio We the North en ontvangen grotendeels landelijke cofinanciering.
- En er was de Proeftuin Nieuw Publiek met experimenten oa gericht op het bereiken van de jeugd door de Drentse theaters.
- Financiering van provinciebrede projecten gericht op cultuurparticipatie zoals Gekleurd Grijs en Oktobermaand Kindermaand.
- Verbinding van cultuur met sociaal domein in bijvoorbeeld het programma Podium Platteland. Heeft een heel aantal succesvolle projecten opgeleverd. Daarmee zijn o.a. de leefbaarheid en de cultuurparticipatie op het platteland versterkt.

Kwaliteit: wat ging goed? (vervolg)

Musea en erfgoed

- Alle Drentse musea zijn in de afgelopen jaren succesvol geweest. Een aantal (Drents Museum, nationaal gevangenis­museum Veenhuizen, herinnerings-centrum Kamp Westerbork, het Hunebedcentrum) heeft (inter)nationale uitstraling en betekenis.
- Het toekomstplan voor het Hunebedcentrum betekende een belangrijke stap vooruit.
- De Koloniën van Weldadigheid zijn een sleutelstuk geworden in de Canon van Nederland.
- Een marketingperspectief en merkgids zijn afgesproken met de partners in de zeven koloniën.
- De vernieuwing van het Veenpark was belangrijk.
- Van Goghjaar in 2023, upgrade Van Gogh­huis in Nieuw-Amsterdam.

Musea en erfgoed: beleidsmatig

- Koloniën van Weldadigheid (Frederiksoord-Wilhelmina­oord en Veenhuizen) zijn benoemd tot Unesco Werelderfgoed.
- De provincie Drenthe was facilitator en aanjager van diverse projecten om het verhaal van de Koloniën uit te dragen: van publicaties, luistertochten, internationaal congres, Design Deal, herstel Joodse begraafplaats in Veenhuizen, bruine gebiedsborden langs de snelweg tot een Klokhuisaflevering en Klokhuisdag.
- Museumbeleid, zowel voor 6 topmusea met provinciaal geld als voor 55 Drentse musea samen.
- Het behoud en de herbestemming van diverse provinciale monumenten was doeltreffend, onder meer via subsidies en laagrentende leningen.
- Het mogelijk maken van een aankoop van een Van Gogh door het Drents Museum.
- De culturele organisaties waarderen het dat de provincie doorgaans een luisterend oor heeft en niet wordt gedreven door verantwoordingsdrift
- De samenwerking met de grote gemeenten verloopt structureel goed, dat wordt door beide kanten bevestigd. Wel doen zich soms afstemmingsproblemen voor rond de uitvoering van bepaalde subsidieregelingen (evenementen, witte vlekken, coronasteun).

Kwaliteit: wat ging goed (vervolg)

Vervolg musea en erfgoed beleidsmatig

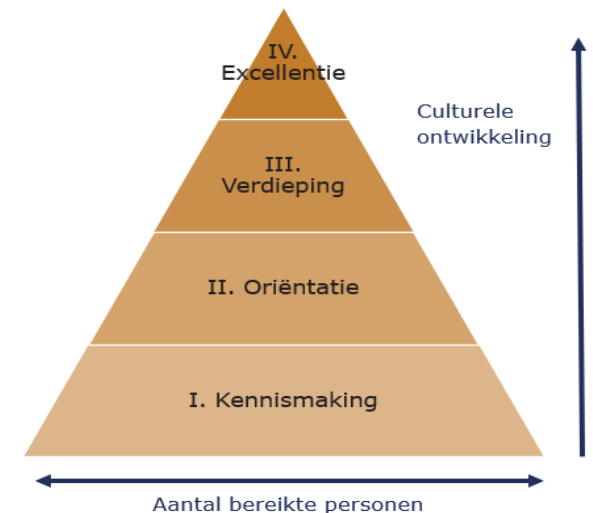
- De provincie heeft met succes haar beleid m.b.t. cultuurhistorie op verschillende manieren vormgegeven:
 - De provinciale [monumentenlijst](#).
 - Het [herbestemmingsbeleid](#), waarbij financiële middelen beschikbaar zijn (de subsidieregeling Cultuurhistorie bv heeft geleid tot een betere integrale planvorming door de implementatie van cultuurhistorische onderzoeken.
 - De beleidsnota voor het ruimtelijk cultuurhistorisch beleid: Het Cultuurhistorisch Kompas Drenthe.
De laatste is gekoppeld aan de Omgevingsvisie. Het kompas omvat het provinciaal belang in beeld (kaart) en woord. In het Cultuurhistorisch Kompas is de CHS beschreven in 10 deelgebieden, steeds volgens dezelfde opzet. In de Omgevingsvisie is de CHS opgenomen als zgn. informatiekaart.
- De provincie is initiator van het verduurzamen van gebouwd erfgoed in het algemeen (denk aan dorpshuizen) en werelderfgoed in het bijzonder, onder meer via laagrentende leningen
- Het opstellen van Drentse een kaart WOII-archeologie
- Het realiseren van archeologische beleefpunten
- Het goed inzetten van de subsidieregeling Archeologie en Publiek.
- In Drenthe wordt over het algemeen veel en goed samengewerkt, waarschijnlijk mede omdat mensen en middelen schaars zijn.
- De promotieactiviteiten door Marketing Drenthe werpen hun vruchten af. Het werken met een themajaar pakt voor de culturele sector goed uit: er gaat een mobiliserende werking van uit.

Kwaliteit: wat kan beter?

Kunst, cultuur en educatie (productie en deelname)

- Kijkend naar de piramide van de culturele ontwikkeling (zie figuur) is de eerste laag via Cultuureducatie met kwaliteit aardig afgedekt. Verdieping als tussenstap in het traject van talentontwikkeling heeft veel last van het wegvallen van het buitenschoolse kunstonderwijs. Er zijn in de provincie steeds minder kunstencentra en kunstdocenten, waardoor het lesaanbod erodeert.
- Ook excellentie verdient meer aandacht. Er zijn noordelijke talent-trajecten voor beginnende professionele makers met als doel deze creatieven voor Noord-Nederland te behouden. En er dienen zich makers aan uit Randstad en Groningen.
- K&C heeft beginnende makers geprobeerd aan te jagen, maar moest hiervoor veel uit de kast halen. Bij pop en film lukte het wel, in de podiumkunsten is het lastig.
- In het verlengde hiervan: er moet op worden ingezet dat er Drentse instellingen in de landelijke BIS komen. Kansrijk zijn wellicht Garage TDI, Into Nature en PeerGroup: de eerste vanwege het artistieke potentieel, de laatste twee met name ook omdat zij zo goed passen goed bij het landelijke karakter van Drenthe en Noord-Nederland.
- In de huidige regelingen staat dat deze alleen ten goede kunnen komen aan rechtspersonen (en makers) die Drents zijn. Terwijl een goede stimulans zou kunnen uitgaan van het bijdragen aan makers van buiten die in Drenthe en met Drentse thema's aan de slag willen gaan. Daarvan kan een kwaliteitsimpuls en een uitnodiging tot vestiging uitgaan.

- Om tot meer kwaliteit te komen is het nuttig om door te selecteren: door bestaande instellingen periodiek kritisch tegen het licht te houden en nieuwe toetreders een kans te geven zal uiteindelijk de kwaliteit toenemen. Het is belangrijk dit proces van doorselecteren zorgvuldig te (met een adviescommissie) organiseren.
- Er zijn weinig festivals en theaters in Drenthe die beginnende makers een podium bieden. De vraag is of stimuleringsmaatregelen hier iets aan kunnen veranderen. De poging om projectmatige impulsen te geven aan de theaters (zoals met Stormram, vanuit We the North) zijn niet erg aangeslagen. Gezocht moet worden naar meer effectieve benaderingen.
- Er zou meer kunnen worden ingezet op het bevorderen van cultuurparticipatie.

Kwaliteit: wat kan beter? (vervolg)

Musea en erfgoed

- Enkele belangrijke musea (Herinneringscentrum Kamp Westerbork, Nationaal Gevangenis­museum Veenhuizen) en Museum de Buitenplaats hebben meer potentie dan er nu uit komt (qua beleving en bezoekersaantallen) en moeten inhoudelijk en/of ruimtelijk worden vernieuwd.
- Het onderwijs in vakmanschap schiet tekort. Alle vakken die gaan over 'maken' lijden hieronder. Navrantste voorbeeld: het tekort aan vaklieden bij gespecialiseerde restauratie-aannemers (ook een vorm van excellentie). Wellicht kan het provinciale depot oude- en bouwhistorische materialen voor het onderwijs worden ingezet.
- Binnen de provincie zou het beleid meer integraal kunnen worden ontwikkeld. De afstemming met andere teams (denk bv aan Energie) kan beter. Het 'verhaal van Drenthe' kan voor het realiseren van meer samenhang mogelijk een kapstok zijn. Wij verwijzen graag naar wat in *Groeten van de burens* wordt genoemd "het bruto Drents geluk". Een andere term hiervoor is brede welvaart. Een brede samenwerking binnen de provincie kan hieraan sterk bijdragen. Een voorbeeld kan worden genomen aan het goede contact van de erfgoedadviseurs met de planadviseurs.
- Bij de grote opgaven die zich aandienen (verduurzaming, bouwen van nieuwe woningen, terugdringen van het stikstofprobleem) kan meer erfgoedinclusief worden gewerkt.

Expertise: wat ging goed?

Kunst, cultuur en educatie (productie en deelname)

- De cultuureducatie is wijd verbreid op de po- en vo-scholen in Drenthe. Er is een netwerk van ckv-coördinatoren dat – in samenwerking met K&C Drenthe – de scholen adequaat van informatie voorziet.

Musea en erfgoed

- De gemeenten Hardenberg, Noorderveld, Ommen, Steenwijkerland, Westerveld en Weststellingwerf hebben – samen met de provincie Drenthe (en Kempens Landschap in Vlaanderen, de RCE, Erfgoed Vlaanderen en het ministerie van OCW) - stevig getrokken aan het project van de Koloniën van Weldadigheid (benoeming tot Unesco Werelderfgoed). Als er een duidelijk gemeenschappelijk bestuurlijk doel is om samen voor te gaan, dan kan de noodzakelijke expertise worden gemobiliseerd en kan gezamenlijk succes worden behaald.
- Het Drents Museum kan een motor zijn voor de gehele museumsector in de provincie
- Het Steunpunt Erfgoed Drenthe levert ondanks de smalle personele bezetting een gewaardeerde bijdrage. O.a. aan kerkenvisies is veel gedaan.
- Als het even kan stimuleert de provincie dat er bij herontwikkelingen AAC-rapporten worden gemaakt (archeologie, aardkundige waarden en cultuurhistorie). Het blijkt dat deze vaak een goede inspiratiebron vormen voor de ontwerpers (de rapporten vertellen het verhaal van de plek)

Expertise: wat kan beter?

Kunst, cultuur en educatie (productie en deelname)

- Er is gebrek aan organisatiekracht in Drenthe. Meerdere organisaties lijken daaronder te lijden. Met name in Zuidoost en Zuidwest is de organisatiekracht gering en zijn er weinig instellingen van betekenis. Dit vraagt wellicht om een ontwikkelende rol vanuit de provincie, bijvoorbeeld richting Loods13 (Zuidoost) en Roestvrij Theater (Zuidwest).
- Ook de kleinere gemeenten kampen met dit probleem. In hun geval speelt dat er te weinig beleidsmatige capaciteit is voor kunst en cultuur. Hierdoor is er geen visie(ontwikkeling) en weinig externe oriëntatie.
- De gemeenten zouden meer overleg willen met K&C, onder meer over de aansluiting tussen cultuureducatie op school en het naschoolse aanbod. De gemeenten willen meer invloed op het K&C-beleid.
- Er is in de provincie behoefte aan meer onderwijs op mbo- en hbo-niveau wat betreft kunstbeoefening en podium- en evenemententechniek. Als dit er zou zijn dan zouden beginnende makers zich makkelijker aan Drenthe kunnen verbinden.

Musea en erfgoed

- Op de expertise van het Steunpunt Erfgoed Drenthe wordt door de gemeenten weinig een beroep gedaan (bv voor het maken van erfgoedbeleid). Tegelijkertijd is er veel behoefte aan het ondersteunen van erfgoedprojecten van burgerinitiatieven, maar op dat terrein is het steunpunt niet actief. Een heroverweging van de rol van het steunpunt lijkt op zijn plaats.
- Bij verduurzaming van historische panden kan makkelijk schade optreden aan monumenten en dorpsgezichten. Er is extra inzet nodig om goede voorbeelden (maatwerk-oplossingen) uit te dragen en zo te voorkomen dat karakteristieke gezichten verrommelen.
- De gemeenten geven aan dat nog meer gebruik kan worden gemaakt van kennis over de historie. Historische verhaallijnen bieden een goede kapstok voor culturele projecten en zouden (nog) meer moeten worden benut.
- De provincie zelf zou zich qua expertise ook verder kunnen versterken. Nu de taakomvang op het gebied van erfgoed groeit, zou bouwhistorische en bouwkundige kennis in het team van pas komen. En daarnaast is de capaciteit op het gebied van erfgoed sowieso te klein.
- Wat betreft de doorontwikkeling van de Koloniën zou de samenwerking binnen de provincie en tussen de provincie en de gemeenten steviger gecoördineerd kunnen worden.

Geld: wat ging goed?

Kunst, cultuur en educatie (productie en deelname)

- Er is een breed palet aan regelingen. Dat maakt maatwerk en ondersteuning van projecten en initiatieven mogelijk. Het veld weet de weg ook te vinden naar de provincie. De lijnen zijn kort, er zijn veel gesprekken met het veld en de provincie is proactief.
- Een evenwichtige verdeling van middelen stond in de afgelopen beleidsperiode hoog in het vaandel. Alle Drentse gemeenten en ook 87 evenementen ontvingen hierdoor geld van de provincie. Door de ontvangers werd dit 'strooigoed' gewaardeerd.
- Er waren na de laatste subsidieronde veel minder bezwaarprocedures dan de periode ervoor. Dat komt doordat sommige criteria zijn vervallen, in het bijzonder provinciaal belang en bovenlokaal bereik. Over die criteria wordt overigens wisselend gedacht, sommige vonden ze ook waardevol.
- Er is bij de sector een groot bewustzijn over de principes van de Fair Practice Code (zie kader). Bij werkgevers in de sector is de wil aanwezig om met fair practice en fair pay aan de slag te gaan. Tegelijkertijd is het een zoektocht naar hoe dit moet worden aangepakt (en vooral: gefinancierd).

Musea en erfgoed

- Iets om over na te denken is of de provinciale financiële bijdrage aan het Drents Museum wellicht een bredere inzet zou kunnen krijgen (expertisebevordering voor het gehele museumveld).
- Met het budget voor herontwikkeling (1,3 mln.) kunnen 10 à 12 herontwikkelingstrajecten per jaar worden gefaciliteerd. Gezien de ruimtelijke opgaven en de noodzaak van behoud van cultuurhistorische waarden is dit erg waardevol

De **Fair Practice Code** is een gedragscode voor ondernemen in de culturele en creatieve sector. De code werkt op basis van vijf kernwaarden: solidariteit, diversiteit, vertrouwen, duurzaamheid en transparantie. De code nodigt uit tot kritische reflectie en biedt een handreiking voor hoe de sector samen tot een toekomstbestendige arbeidsmarkt en beroepspraktijk komt. Een van de elementen in de Fair Practice Code is dat ingehuurde krachten, zoals theatermakers, docenten en andere betrokken zzp'ers, recht hebben op een eerlijke betaling.

Geld: wat kan beter?

Kunst, cultuur en educatie (productie en deelname)

- Er is (te) weinig betrokkenheid van het rijk en de landelijke fondsen bij cultuur in Drenthe: zie de cijfers in [bijlage 3](#).
 - De Drentse gemeenten besteden weinig autonome middelen aan kunst en cultuur: zie [bijlage 3](#). De gemeenten hebben geen flexibel budget en kunnen daarom zelden op ad hoc-basis ergens aan bijdragen. Ze besteden weinig middelen aan cultuureducatie en amateurkunst.
 - Provinciale impuls gelden die op basis van het convenant met de VDG ten gunste komen aan gemeenten (in totaal €240.000) lijken niet zo veel effect te sorteren. De voorwaarde dat gemeenten eenzelfde bedrag bij moeten leggen komt niet uit de verf. Het idee om hiermee kleine lokale subsidie-aanvragen af te vangen evenmin.
 - Doordat er beleidsmatig voor is gekozen om de middelen breed in te zetten (gemeenten, snijvlakevenementen) treedt een verdunning van de gelden op en is hun effect zeer beperkt.
 - De middelen voor evenementen op het snijvlak van cultuur en vrijetijdseconomie (87 in getal) komen over het algemeen terecht bij activiteiten met een laag cultureel gehalte. Er worden vage toedelingscriteria gehanteerd, waardoor de provincie een hele archipel aan kleine evenementen in stand houdt. Wij vragen ons af of dit wel een provinciale taak moet zijn. Voor meer informatie: zie [bijlage 2](#).
 - Veel snijvlakevenementen voldoen niet (meer) aan de beoordelingscriteria die aanvankelijk van belang werden geacht.
 - De grotere instellingen zouden graag voor vier jaar zekerheid willen.
- Zij kunnen een subsidieaanvraag indienen op basis van een op maat gemaakt PvE. De grotere gesubsidieerde organisaties zouden graag zien dat ze voor vier jaar een plan mogen maken (waarvan de voortgang dan jaarlijks a.h.v. het PvE kan worden getoetst).
 - Bij de subsidiëring van de grote instellingen (K&C, Biblionet Drenthe) kan het nuttig zijn om onderscheid te maken tussen instandhoudingssubsidie (voor gebouw en staf) en activiteitensubsidies.
 - Regelingen worden soms door betrokkenen als ingewikkeld ervaren (dat wordt bv gezegd over de regeling voor podia op het platteland). De makersregeling wordt genoemd als een voorbeeld van een makkelijke, werkbare regeling.
 - Er worden veel kleine subsidies toegekend, iets wat we vaak zien bij gemeenten maar zelden tot nooit bij provincies. Verwacht mag worden dat een provincie bij subsidieverstrekking het criterium hanteert dat een activiteit van bovenlokale cq regionale betekenis is. Dit criterium zou relevant moeten zijn voor zowel de cultuurregeling voor incidentele projecten als voor de snijvlakevenementen.
 - Voor de cultuureducatie is het mbo nog een braakliggend terrein. K&C Drenthe zou op dit terrein actiever willen zijn (bv zorgen dat er ckv-coördinatoren komen). Vergt een extra inspanning maar er zijn ook extra middelen via de MBO Card.
 - Drenthe geeft een kleine €19 mln. per jaar uit aan kunst, cultuur, bibliotheekwerk en erfgoed. In absolute zin is dit een relatief gering bedrag: met 10% extra zou in Drenthe al enorm veel kunnen worden gedaan om het culturele leven verder te verrijken.

Geld: wat kan beter?

Musea en erfgoed

- Verhogen van het subsidiebudget voor verduurzaming van het gebouwde erfgoed omdat het noodzakelijk is de regeling te verbreden.
NB: Bij de opgave van het verduurzamen van gebouwd erfgoed wordt nu beleid ontwikkeld om de kosten hiervan te dekken met laagrentende leningen. Echter: een lening is niet altijd voor alle eigenaren DE oplossing (bijvoorbeeld gebouwd erfgoed in eigendom van vrijwilligers stichtingen (in Faro benoemd als erfgoed-gemeenschappen) en eigenaren van agrarische bebouwing. Een subsidie is dan een goed alternatief.
- Het rijk start de laatste jaren telkens initiatieven die als een incidenteel project of pilot worden gesubsidieerd maar na verloop van tijd worden overgedragen aan de provincies voor dekking van de kosten. Ze komen daarmee structureel op de provinciale begroting. Voorbeelden hiervan zijn de MonumentenMonitor. Maar ook zijn er pogingen gaande vanuit het rijk om de financiering van het NDE (Netwerk Digitaal Erfgoed) en de stichting ERM (Erkende Restauratiekwaliteit Monumentenzorg) ten laste te brengen van de provincies (worden nu van rijkswege gesubsidieerd).

Algemeen

- De provincie kent relatief veel incidentele subsidies toe zonder dat daaraan een subsidieregeling ten grondslag ligt. Wel is er de cultuurnota waarin staat waarvoor de flexibele budgetten zijn bedoeld.

Tot slot: het bibliotheekwerk in Drenthe

In deze verkenning is het bibliotheekwerk tot dusverre niet aan bod gekomen. Dit komt deels omdat het bibliotheeknetwerk de verantwoordelijkheid is van zowel de provincie als de gemeenten. En ook doordat we in de gesprekken merkten we dat dit netwerk zich minder makkelijk laat vatten in onze conceptuele drieslag (kwaliteit, expertise, geld).

Biblionet Drenthe is zowel de ondersteunende (backoffice)organisatie voor negen Drentse gemeenten als de provinciale ondersteuningsinstelling (POI) voor de vier Drentse bibliotheekorganisaties, te weten de Biblionet Bibliotheken, Facet Emmen, DNK Assen en Bibliotheek Hoogeveen. De POI-taak is vooral gericht op het aanjagen van innovatie bij de bibliotheken en het verzorgen van het interbibliothecair leenverkeer. Door middel van innovatie richten de bibliotheken zich op speerpunten die meer en meer in het maatschappelijke domein liggen:

- Een geletterde samenleving
- Participatie in de informatiesamenleving
- Een leven lang ontwikkelen.

De maatschappelijke rol die bibliotheken heden ten dage vervullen maakt dat er niet meer alleen met de bril van het cultuurbeleid naar ze kan worden gekeken. De maatschappelijke activiteiten zijn inmiddels talrijk, denk aan:

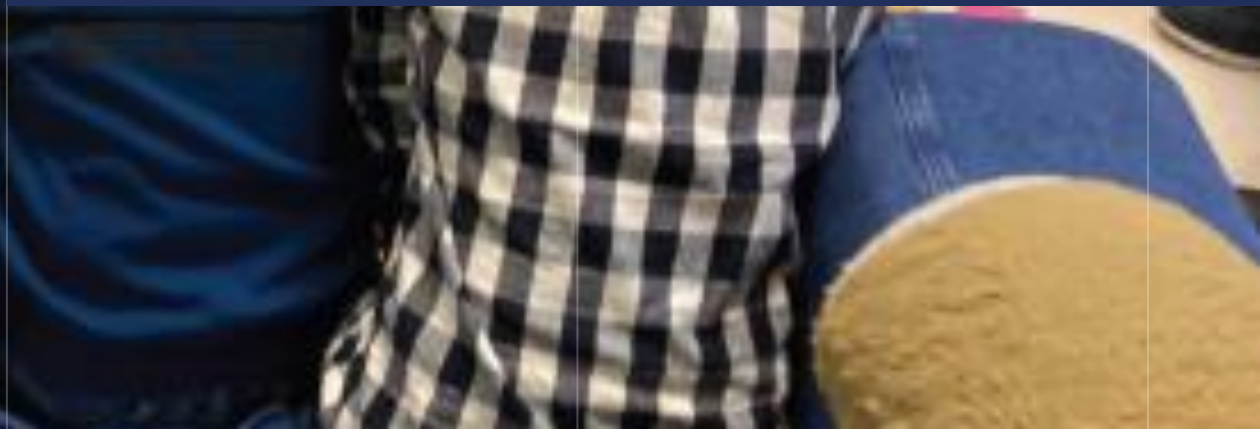
- Bestrijden en voorkomen van laaggeletterdheid via projecten en structurele activiteiten zoals de Bibliotheek-op-School.
- Bevorderen van digitale inclusie, digitaal burgerschap en digitale geletterdheid van de jeugd met voorzieningen zoals de Informatiepunten Digitale Overheid (IDO's) en projecten zoals Digisterker.
- Stimulering van een leven lang ontwikkelen via programma's voor basisvaardigheden, persoonlijke ontwikkeling, leren solliciteren e.d.

Omdat de bibliotheek in toenemende mate maatschappelijk actief is veranderen ook de financiële en wettelijke kaders: gemeenten dragen ook vanuit het Sociaal Domein financieel bij, het rijk zet met ingang van dit jaar twee specifieke uitkeringen (voor de IDO's en voor het versterken van het bibliothekennetwerk) en er komt een wettelijke zorgplicht voor provincies en gemeenten wat betreft de diensten die bibliotheken leveren.

Een en ander maakt dat nieuw beleid van de provincie, in samenspraak met de gemeenten, nodig zal zijn. Belangrijk is om daarbij aan te haken bij de Sociale Agenda (of een toekomstige Leefbaarheidsagenda). Van belang in een landelijke provincie als Drenthe zal verder zijn dat een volwaardige bibliotheekvoorziening binnen een redelijke afstand voor alle Drenten bereikbaar blijft. Gegeven de meer dan 200 dorpshuizen die Drenthe telt moet dit realiseerbaar zijn. Ook de Bibliotheek-op-School dient bij deze ontwikkeling in ogenschouw te worden genomen.

3. Aanbevelingen

3. AANBEVELINGEN

Politiek-bestuurlijke aanbevelingen

Halverwege de beleidsperiode 2021-2024 kan worden vastgesteld dat het beleid voor de periode 2021-2024 over het algemeen goed wordt gewaardeerd, zowel intern als extern. De steun van de provincie tijdens de coronacrisis heeft de Drentse cultuursector met succes door de crisis geholpen.

1. Voor de komende periode is het belangrijk om als provincie **ambitie** aan de dag te leggen. Die ambitie moet zich richten op het uitlichten van de parels in het culturele aanbod en het bevorderen – in de Drentse context - van vooruitgang, nieuwe initiatieven en excellentie. Drenthe geeft een kleine € 19 mln. per jaar uit aan kunst, cultuur, bibliotheekwerk en erfgoed. In absolute zin is dit een relatief gering bedrag: met **10% extra** zou al enorm veel kunnen worden gedaan om het culturele leven van Drenthe verder te verrijken.

Daarnaast is het belangrijk de culturele infrastructuur te bevorderen door de basis expliciet te benoemen en de diverse onderdelen te ondersteunen. Door met cultuur te participeren in de **Regio Deals** kan meer rijks geld voor Drentse cultuur worden aangeboord. Van

strategisch belang daarbij is het advies [Elke regio telt](#) (maart 2023) van drie nationale adviesraden (Rli, RVS en ROB). Kern: onwenselijke verschillen tussen regio's moeten worden voorkomen dan wel verkleind om zo de brede welvaart in alle regio's van Nederland te bevorderen

2. De samenwerking met de gemeenten verloopt goed, maar kan gericht (en daardoor vruchtbaarder) plaatsvinden. Dat kan door samen met gemeenten doelen af te spreken (in VDG-verband of 1op1) en samen aan projecten te werken, waarbij cofinanciering een voorwaarde is. Bestuurlijk is het wenselijk dat de inzet van provinciale middelen **aantoonbaar effect** sorteert. Dat lukt nu maar zeer beperkt, er treedt een verdunning van de gelden op die naar de 12 gemeenten en de 87 snijvlakevenementen gaan.

3. Het beleid kan **effectiever** worden ingericht door: (1) Meer budget toe te kennen aan minde initiatieven; (2) kleine subsidies voor activiteiten die niet van regionaal belang zijn zoveel mogelijk te vermijden; (2) als toch lokale initiatieven worden gesubsidieerd te bewaken dat er matching door de gemeente plaatsvindt; (4) bij de grote organisaties onderscheid te maken tussen instandhoudingssubsidies (voor gebouw en staf) en programmasubsidies (voor activiteiten).

3. AANBEVELINGEN

Politiek-bestuurlijk aanbevelingen (vervolg)

4. Een duidelijke knelpunt is het feit dat er nog steeds te weinig artistieke en organisatorische capaciteit is in Drenthe. Wij doen in onze verkenning een aantal suggesties om het **makerklimaat** verder te versterken (impulssubsidies, residenties, een productiehuis: zie verderop). Ook deze aanpak is het meest effectief als het samen met de gemeenten gestalte krijgt.
5. Een lastig onderwerp is de **fair pay** die landelijk accent krijgt. Invoering kost Drenthe op jaarbasis naar schatting (op basis van onderzoek elders) ca. 4 à 6 ton extra aan subsidiemiddelen. Wij bevelen aan om hierin samen op te trekken met de gemeenten (VDG) en vooraf te bepalen in hoeverre een krimp van het aanbod (als gevolg van hogere beloningen) voor Drenthe acceptabel is.
6. Als er een **Nationaal Programma Amateurkunst** komt, kan dat worden benut om de gemeenten te activeren om meer te doen.
7. Het jaarlijks budget van in totaal €240.000 dat naar de **gemeenten** gaat zou beleidsrijker kunnen worden ingezet. Een voorwaarde zou dan moeten zijn dat de gemeenten dit bedrag matchen met een eigen inzet.

8. In de erfgoedsector draagt het rijk veel taken over. De provincies in gezamenlijkheid moeten ervoor waken extra taken toegeschoven te krijgen zonder hiervoor extra middelen te ontvangen. Dit vergt een **principiële bestuurlijke opstelling** in IPO-verband.
9. Voor de erfgoedsector is het belangrijk dat erfgoed in de volgende cultuurnota wederom voluit aan bod komt. Daarnaast is het belangrijk dat **cultuurhistorische waarden** worden benoemd en geborgd in ruimtelijke plannen en projecten van provincie en gemeenten (een wettelijke taak overigens, op basis van WRO/Omgevingswet). Dit is juist nu extra actueel vanwege het NPLG en NOVEX. Bij vrijkomende agrarische bebouwing, maar ook bij herbestemming van bijvoorbeeld kerkelijk erfgoed is, in de mix van woonfuncties en economische functies, het koesteren van de cultuurhistorische waarden van essentieel belang.

Algemene beleidsmatige aanbevelingen

- Het is belangrijk dat de provincie de subsidies indexeert voor de stijgende kosten, anders verliezen de Drentse culturele en erfgoedinstellingen snel terrein.
- Bestuurlijk is het wenselijk dat de inzet van provinciale middelen aantoonbaar effect sorteert. Dat lukt nu maar zeer beperkt, er treedt een grote verdunning van de gelden op die gaan naar de 12 gemeenten (€240.000) en de 87 snijvlakevenementen. Het zou goed zijn de provinciale bijdragen gericht in te zetten en te verbinden aan stevige voorwaarden. Een alternatief is om te stoppen met de Culturele Impuls en de snijvlakregeling en deze middelen anders (gericht) aan te wenden.
- In zijn algemeenheid zou het sowieso wenselijk zijn om het beleid effectiever in te richten. Dat kan door:
 1. Meer budget toe te kennen aan minder initiatieven.
 2. Kleine subsidies voor activiteiten die niet van regionaal belang zijn zoveel mogelijk te vermijden;
 3. Als toch lokale initiatieven worden gesubsidieerd te bewaken dat er daadwerkelijk matching door de gemeente plaatsvindt;
 4. Bij de grote organisaties net zoals het ministerie van OCW doet bij de BIS-instellingen een onderscheid te hanteren tussen instandhoudingssubsidies ter dekking van de beheerlasten materieel en personeel (i.e. gebouw en staf) en programmasubsidies ter dekking van de activiteitenlasten materieel en personeel.
- Wij bepleiten dat er waar mogelijk een regeling ten grondslag ligt aan subsidies. Is dit niet mogelijk, dan is het belangrijk om vooraf uit te leggen (in een beleidsnota) waarom en hoe een bepaalde subsidie wordt toegekend.
- Er is geen expliciet gedefinieerde Drentse basisinfrastructuur, maar in praktijk zijn er wel de grote cultuurproducerende en ondersteunende provinciale instellingen. Het heeft voordelen om echt een Drentse culturele basisinfrastructuur te definiëren (zie bv de cultuurpijlers in Groningen). Dit is een vorm van 'zachte wetgeving' en kan betrekking hebben op steunfunctie-instellingen (2^e lijn) aangevuld met eerstelijns instellingen (kunstproducerende of -vertonende instellingen). Voordelen:
 - a. Het bestaan van bepaalde culturele (ondersteunings)functies als zodanig staat niet langer ter discussie; wel blijft een periodieke herbeoordeling van de wijze waarop die functies worden uitgeoefend natuurlijk op zijn plaats (in de regel om de vier jaar).
 - b. De organisaties die de stelselfuncties uitoefenen hebben perspectief op langjarige ondersteuning. Dit biedt een waarborg voor continuïteit en stabiliteit in een sector die aan veel veranderingen onderhevig is
 - c. Voor iedereen is duidelijk te maken 'waar de provincie van is'
 - d. De provincie kan met betrekking tot de organisaties die onderdeel uitmaken van haar basisinfrastructuur een eenduidige beoordelingssystematiek ontwikkelen en toepassen.

Aanbevelingen voor beleid kunst, cultuur en educatie (productie en deelname)

- De provincie kan gericht trachten iets te doen aan het feit dat er te weinig capaciteit is in Drenthe (artistiek en organisatorisch). Drie aanbevelingen om het **makersklimaat** te versterken:
 1. Neem een voorbeeld aan de drieslag die Noord-Brabant hanteert. Naast subsidiëring van de basisinfrastructuur wordt de top aangejaagd via een speciaal fonds (cultuurfonds Brabant C) en wordt daarnaast vernieuwing en professionalisering gestimuleerd met een impuls gelden-programma.
 2. Werk nauw samen met de gemeenten, alleen zo kan de patstelling worden doorbroken. Bv door initiatief te nemen voor het realiseren van residenties voor kunstenaars in de gemeenten, gekoppeld aan organisaties of festivals en bijvoorbeeld gerelateerd aan het thema landschap. De residenties moeten voor langere tijd (een half jaar tot een jaar) aan kunstenaars van buiten Drenthe de gelegenheid geven om aan projecten (bv in relatie tot een landschap) te werken. Een link met Into Nature zou een mogelijkheid zijn. Nb: Emmen heeft al een residentieregeling voor beeldend kunstenaars.
 3. Continueer de inspanningen van We the North. Behalve via Station Noord gebeurt het stimuleren van de top tevens met Hit the North/Up North (noordelijk traject popcultuur), Filmpact Noord en Noordenaars, netwerk Cultuur & Natuur. Een opgave is vanuit Drenthe voldoende aanwas van talent naar die top talent-programma's te organiseren. Het is en blijft belangrijk om beginnende creatieven een infrastructuur te bieden waarin zij actief begeleid en ondersteund worden door gespecialiseerde en ervaren professionals en gekoppeld worden aan andere makers, podia, programmeurs, ondersteunende diensten (op productioneel, zakelijk en artistiek vlak).
- Overigens moet Drenthe niet alleen koersen op samenwerking in het Noorden (We the North), maar moet ook de zuidkant (regio Zwolle/Meppel/ Hoogeveen) waarderen en benutten.
- Om tot meer kwaliteit te komen is het nuttig om door te selecteren: door bestaande instellingen periodiek kritisch tegen het licht te houden en nieuwe toetreders een kans te geven zal uiteindelijk de kwaliteit toenemen. Het is belangrijk dit proces van doorselecteren zorgvuldig (met een adviescommissie) te organiseren.

Aanbevelingen voor beleid kunst, cultuur en educatie (productie en deelname)

Vervolg

- Het feit dat Drenthe geen kunstvakopleidingen heeft, maakt het belang van talentprogramma's alleen maar groter. Het kan zorgen voor binding van beginnende kunstenaars met het Drentse land.
- Bij het versterken van het makersklimaat hoort ook dat (beginnende) makers worden gestimuleerd. Waardevol daarvoor zijn alle initiatieven in het kader van We the North en ook programma's als Podium Platteland en Poplab Drenthe (voortraject popcultuur): die verdienen voortzetting.
- De samenwerking van de grote theaters in de HEMA-steden zou door de provincie bevorderd kunnen worden naar het voorbeeld van Stichting 4oost in Overijssel. De provincie Overijssel werkt met de vier grote theaters in Hengelo, Enschede, Zwolle en Deventer samen om de podiumkunsten op de culturele en maatschappelijke kaart te zetten en te houden. Om dit te stimuleren en verder te intensiveren werd in Overijssel een programmerings-fonds opgericht: hiermee kunnen de theaters 20 jaar lang investeren in hun culturele programmering.
- Het voorbeeld van de Culturele Gemeente laat zien hoe beleid dat uitgaat van cofinanciering (in het geval van de Culturele Gemeente van het beste plan) kan leiden tot meer kwaliteit. Soms levert het interessante en blijvende spin off op (zie FestiValderAa).
- Voor de gemeenten is het belangrijk dat de provincie haar beleidsdoelen vooraf goed met hen afstemt, zeker als cofinanciering wenselijk wordt geacht (zoals bij de Culturele Impuls).
- Als er een Nationaal Programma Amateurkunst komt dan kan het de moeite waard zijn om erover na te denken hoe dat te benutten om de gemeenten te activeren om meer te doen richting de amateurkunst. Ook zou overwogen kunnen worden K&C Drenthe een meer actieve rol te geven richting het ak-veld (deskundigheidsbevordering bij verenigingen, het bevorderen van samenwerking en het verzamelen en verspreiden van kennis).
- Het jaarlijks budget van in totaal € 240.000 dat nu feitelijk zonder voorwaarden naar de gemeenten gaat zou in de toekomst beleidsrijker kunnen worden ingezet. Een voorwaarde zou dan kunnen zijn dat de gemeenten dit bedrag matchen met een eigen inzet.

Aanbevelingen voor beleid musea en erfgoed

- In de erfgoedsector draagt het rijk veel taken over. De provincies in gezamenlijkheid moeten ervoor waken extra taken toegeschoven te krijgen zonder hiervoor extra middelen te ontvangen. Dit vergt een principiële bestuurlijke opstelling in IPO-verband.
- Voor de erfgoedsector is het belangrijk dat in de volgende provinciale cultuurnota erfgoed wederom voluit aan bod komt. NB: het benoemen en borgen van cultuurhistorische waarden in ruimtelijke plannen en projecten (een wettelijke taak op basis van WRO/Omgevingswet) is belangrijke en nu extra actueel vanwege het NPLG en NOVEX. Bij vrijkomende agrarische bebouwing, maar ook bij herbestemming van bv kerkelijk erfgoed is, in de mix van woonfuncties en economische functies, het koesteren van de cultuurhistorische waarden van essentieel belang.
- Drenthe is sterk op museaal gebied: Drents Museum, Herinneringscentrum Kamp Westerbork, Hunebedcentrum, Nationaal Gevangenis­museum Veenhuizen, Museum de Proefkolonie, Museum de Buitenplaats en het Veenpark zijn van bovenregionale of zelfs nationale betekenis. De musea zouden een speerpunt in het beleid kunnen zijn, niet alleen in het cultuurbeleid maar ook in het toeristisch-recreatieve beleid. De zichtbaarheid van de erfgoedparels van Drenthe kan nog worden vergroot.
- Het verdient aanbeveling om het subsidiebudget voor verduurzaming van het gebouwde erfgoed te verhogen omdat het noodzakelijk is de regeling te verbreden.
- Op de expertise van het Steunpunt Erfgoed Drenthe wordt door de gemeenten weinig een beroep gedaan voor het maken van erfgoedbeleid. Tegelijkertijd wordt voor de komende jaren verwacht dat er veel behoefte zal zijn aan het ondersteunen van erfgoedprojecten van burgerinitiatieven (zie ook hierna). Een heroverweging van de rol en wellicht ook van de positionering van het steunpunt (buiten de provincie of weer erbinnen) zou verkend kunnen worden.

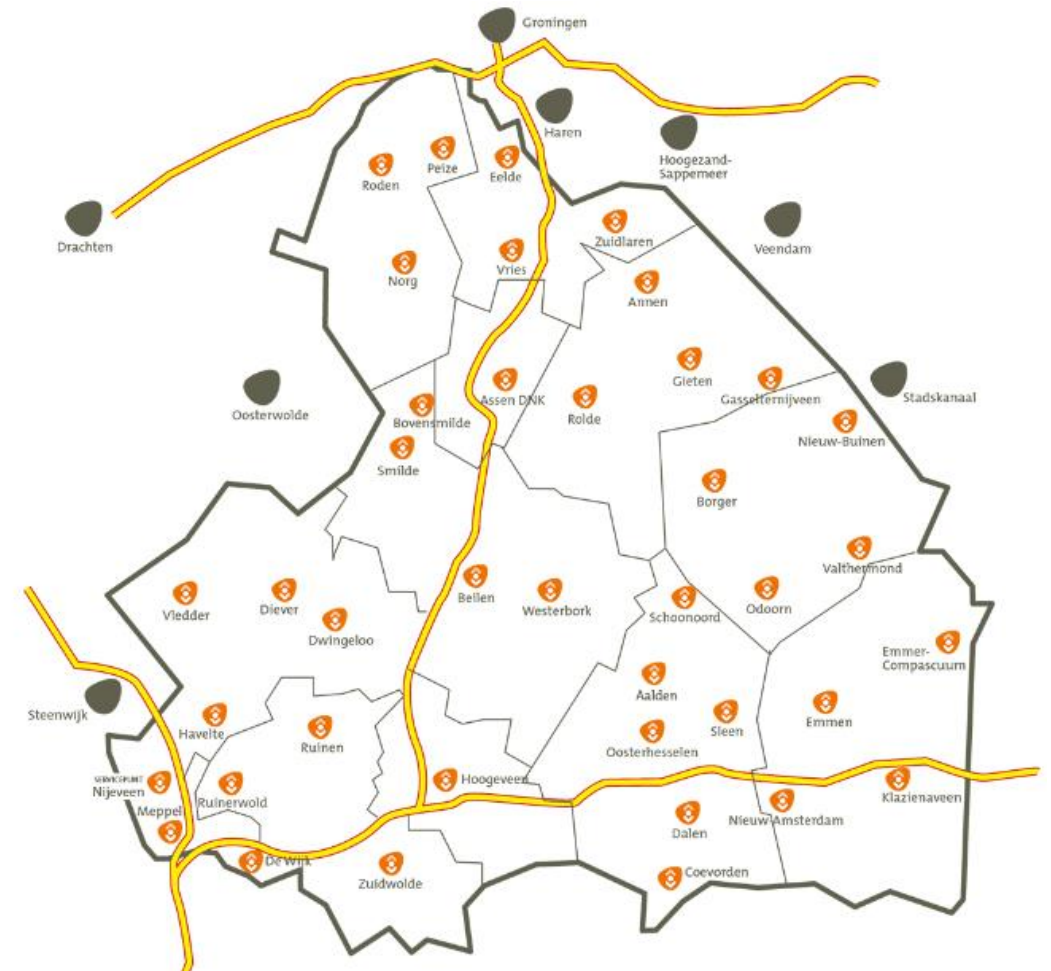
Aanbevelingen voor beleid musea en erfgoed

Vervolg

- Historische verhaallijnen bieden een goede kapstok voor culturele projecten en zouden (nog) meer moeten worden benut. Ook dat kan de zichtbaarheid van het erfgoed vergroten. Het ontwikkelen van de projecten moet hand in hand gaan met de promotie ervan (accent op promotie van de cultuurhistorie). Op deze manier kan tevens uitvoering worden gegeven aan de afspraken uit het Verdrag van Faro (erfgoedparticipatie).
- Het 'verhaal van Drenthe' kan voor het realiseren van meer samenhang in het provinciale beleid een goede rode draad zijn. Het is de moeite waard om dit verhaal (weer) een centrale plek in het beleid te geven.
- Wat betreft het verdrag van Faro: binnenkort ratificeert Nederland dit verdrag, dat zich richt op een brede benadering van erfgoed. Het verdrag bepleit ruimte voor erfgoedparticipatie voor en door erfgoedgemeenschappen en benadrukt de sociale waarde van erfgoed. Het Verdrag roept op om tot beleidsvorming te komen in het licht van doelgroepen. Hoewel de provincie al uitvoering geeft aan burgerinitiatieven en participatie (streektaal, erfgoedlijnen en subsidies aan erfgoedgemeenschappen bij restauraties en/of herbestemmingen), liggen er kansen om tot intensivering van dit beleid te komen.
- Het vergroten van het aantal vaklieden in de restauratiebouw is ook een aspect van het versterken van het 'makersklimaat' in Drenthe. Het provinciale depot oude- en historische bouwmaterialen kan wellicht worden ingezet als springplank in het Voortgezet Onderwijs (VO) om meer instroom te genereren naar het Middelbaar Beroepsonderwijs (MBO).
- Er zouden interregionale/interprovinciale projecten op bijvoorbeeld archeologie/erfgoed gebied kunnen worden ontwikkeld. Bijvoorbeeld: de mooiste vondst van Noord-Nederland als een publieksproject vanuit NAD Nuis. Met misschien een theatervoorstelling naar aanleiding van de uitkomst, een reizende tentoonstelling, een publicatie, een website, et cetera. Of aan de hand van een thema: Neanderthalers in Noord-Nederland of joffers en heren in Noord-Nederland (een thema waar archeologie, archief, bouwkunde en historie samen komen) of het slavernijverleden van Noord-Nederland.

Aanbevelingen voor bibliotheekbeleid

- De financiële en wettelijke kaders met betrekking tot de maatschappelijke rol van de bibliotheek zijn in beweging (zorgplicht voor gemeenten en provincies). Dat maakt dat ook van de provincie Drenthe nieuw beleid nodig kan zijn, in samenspraak met de gemeenten.
- Een kans daarbij is om aan te haken bij de Sociale Agenda (of een toekomstige Leefbaarheidsagenda). De opgaven die daarin centraal staan zijn ook de opgaven waaraan de bibliotheken werken.
- Van belang in een landelijke provincie als Drenthe is dat een volwaardige bibliotheekvoorziening binnen een redelijke afstand voor iedereen bereikbaar blijft.
- Er kan worden ingespeeld op het masterplan basisvaardigheden van het kabinet. Met dit plan investeert het kabinet structureel 1 miljard euro per jaar in taal, rekenen/wiskunde, burgerschap en digitale geletterdheid in het funderend onderwijs. Eén van de vijf pijlers in het masterplan is een goede aansluiting (en gedeelde verantwoordelijkheid) tussen school en omgeving (ouders, kinderopvang én bibliotheken).

Bijlagen

Gevolgen van de coronacrisis

Uit de cultuurmonitor 2021

Vraag en aanbod

- Sterke toename van aanbod – het aanbod lag grotendeels stil, en komt nu weer op gang; er is veel blijvend nieuw aanbod en er lag nog veel op de plank
- Vraag herstelt zich aarzelend – publiek heeft wel zin maar komt, voornamelijk bij aanbod dat binnen plaatsvindt, met 100% capaciteit, nog niet massaal
- Behoeftte aan aanbod in kleinere setting – publiek en makers blijken gecharmeerd te zijn van kleinschaliger vormen naast het reguliere aanbod
- Meer ruimte in het maakproces – de rust die noodgedwongen ontstond bij gebrek aan voorstellingen heeft positieve effecten op de kwaliteit van het gecreëerde aanbod
- Blijvende verbreding van aanbod – tijdens de crisis zijn vele nieuwe vormen van aanbod ontwikkeld, vele daarvan zijn blijvend van aard (zie ook thema Digitalisering)

Digitalisering

- Nieuwe vormen van publieksbereik en publieksbeleving
- Nieuw cultureel aanbod
- Grote activiteit op social media
- Versterking van de digitale infrastructuur
- Versterking van communicatielijnen en toename van online bijscholing
- Nieuwe vraagstukken over eigenaarschap en bescherming van data
- De kloof tussen wel en niet digitaal vaardig

Cultureel werkkapitaal

- Werkgelegenheid staat onder druk door corona
- De coronacrisis verzwakt de toch al benarde positie van zzp'ers
- Talent dreigt verloren te gaan voor de sector
- Bij herstart wreekt zich de uitstroom van ondersteuners
- Wisselingen in de inzet van vrijwilligers
- Fair practice is goed voor beloning maar minder goed voor werkgelegenheid

Observaties met betrekking tot de snijvlakevenementen

In de meerjarenbegroting is voor de snijvlakevenementen na 2024 nog € 200.000 per jaar beschikbaar.

Het subsidieteam van de provincie heeft in februari 2023 de beschikbare informatie uit de tot dan toe ingediende subsidieaanvragen en de uitgegeven beschikkingen op een rijtje gezet. Uit de resultaten kunnen – samen met ervaringen uit het veld en geluiden vanuit de gemeenten – een aantal conclusies worden getrokken. De belangrijkste:

- a. een aantal evenementen voldoet niet aan de oorspronkelijke criteria;
- b. de gemeenten zijn niet altijd aangehaakt;
- c. er is geen grip op de besteding van de gelden en
- d. de subsidies zorgen voor veel uitvoeringsdruk bij het subsidieteam.

Hieronder volgt op enkele onderdelen een toelichting.

Ad a. Van de 86 evenementen zijn 21 niet gratis of tegen een lage prijs toegankelijk. Van een aantal evenementen is niet duidelijk of ze (bijna) gratis toegankelijk zijn, omdat er geen gegevens over zijn. Ook zijn er evenementen waarbij het niet van vrijwilligers afhangt of het evenement wel of niet doorgaat. Tot slot zijn er evenementen waarbij het culturele (of juist het VTE) element wel erg mager is (Roder Boekenmarkt, Spelweek Noordenveld, Grollo Flute Sessions, Kerstmarkt Wezup).

Ad b. Niet alle gemeenten subsidiëren de evenementen in hun eigen gemeente, waardoor de provincie Drenthe kleinschalige evenementen ondersteunt waar normaal gesproken de gemeente zorg voor zou moeten dragen (bijvoorbeeld Stiefkieken Westerbork, Openluchtspel Roderwolde en het IJzerkoekenoproer in Coevorden). Daar komt bij dat de gemeenten middels de Culturele Impuls een vast bedrag krijgen voor zelfgekozen inzet op cultuur. Cofinanciering is bij de culturele impuls een voorwaarde – dat is het bij de snijvlaksubsidies niet.

Ad c. Omdat de evenementensubsidies niet verantwoord hoeven te worden, is soms onbekend in hoeverre de subsidie noodzakelijk was voor een evenement. Sommige bedragen zijn dermate klein (€ 500, - voor o.a. de Feest4daagse in Norg en de kerstmusical in Peize) dat niet kan worden gesproken van een efficiënte besteding van budget. Ook zijn er evenementen die achteraf eenmalig bleken te zijn – en dus geen structurele subsidie nodig hebben.

Ad c. Veel stichtingen hebben niet de organisatiekracht om subsidie aan te vragen en ervaren dit als zeer complex. In de uitvoering gaat daarom veel tijd van het subsidieteam zitten.

Aanbod en deelname aan cultuur in Drenthe

Cultuuraanbod en -participatie

Drenthe laat op cultureel gebied een gemêleerd beeld zien. De provincie is rijk aan met name historisch erfgoed en op het gebied van de letteren springt het gebruik van de bibliotheek en het grote aandeel lezers in het oog. De podiumkunsten en film zijn wat minder goed vertegenwoordigd, maar de provincie heeft met Het Pauperparadijs en het Internationaal Filmfestival Assen wél twee grote succesvolle jaarlijkse evenementen. Drenthe heeft daarnaast een stabiel aantal cultuurliefhebbers en -vrijwilligers dat jaar op jaar de weg naar de culturele organisaties weet te vinden, hetzij als publiek, hetzij als ondersteuner.

Financiering

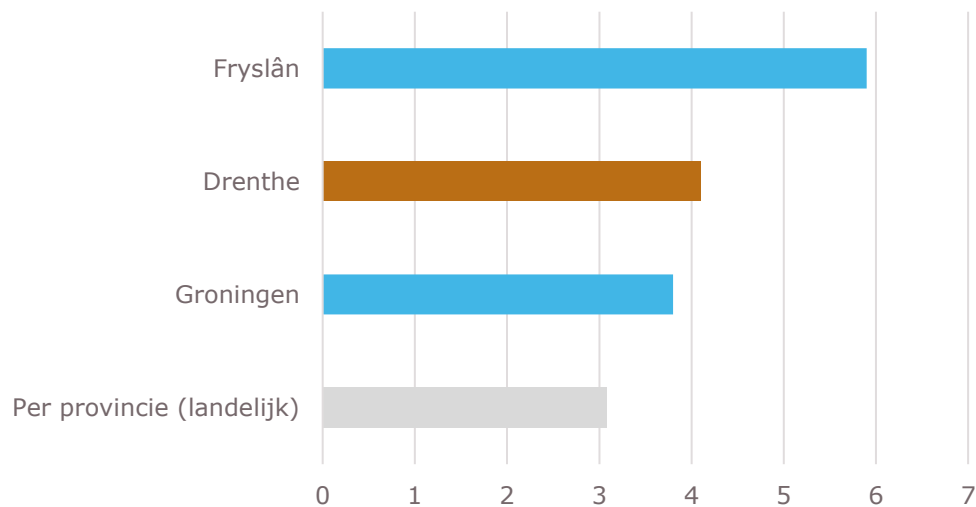
Drenthe ontvangt met € 2,27 per inwoner veruit de minste subsidie van het rijk voor cultuur. Ook wanneer gekeken wordt naar de absolute bedragen per provincie trekt Drenthe aan het kortste einde: in de periode 2021-2024 landt er ca. € 1,1 miljoen landelijke subsidie per jaar in de provincie. Dit is slechts 0,3% van het totaalbedrag dat landelijk is verdeeld (zie figuren pagina 6). De cultuurlasten per inwoner (lasten voor o.a. accommodaties, exploitatie- en projectsubsidies en cultuureducatie) liggen bij Drentse gemeenten relatief laag. Daar staat tegenover dat de provincie Drenthe relatief veel uitgeeft per inwoner aan cultuur (zie figuren pagina 7).

Ambities 2021-2024

De ambities van de provincie voor periode 2021-2024 zijn mede door corona (zie pagina 28) gericht op het in stand houden van de brede culturele infrastructuur in Drenthe en het weer op gang brengen van de culturele producties. De provincie heeft een aantal tijdelijke middelen omgezet in structurele middelen. In de cultuurnota zijn ook enkele nieuwe accenten benoemd. Zo zal extra worden ingezet op het realiseren van een brede toegankelijkheid voor zo veel mogelijk doelgroepen, op meer verbinding met andere provinciale beleidsterreinen en op meer samenwerking in bestaande en ook nieuwe coalities. Bij die laatste horen ook de bestuurlijke en culturele partners in Noord-Nederland, de ministeries op het landelijke niveau en culturele initiatiefnemers over de grens.

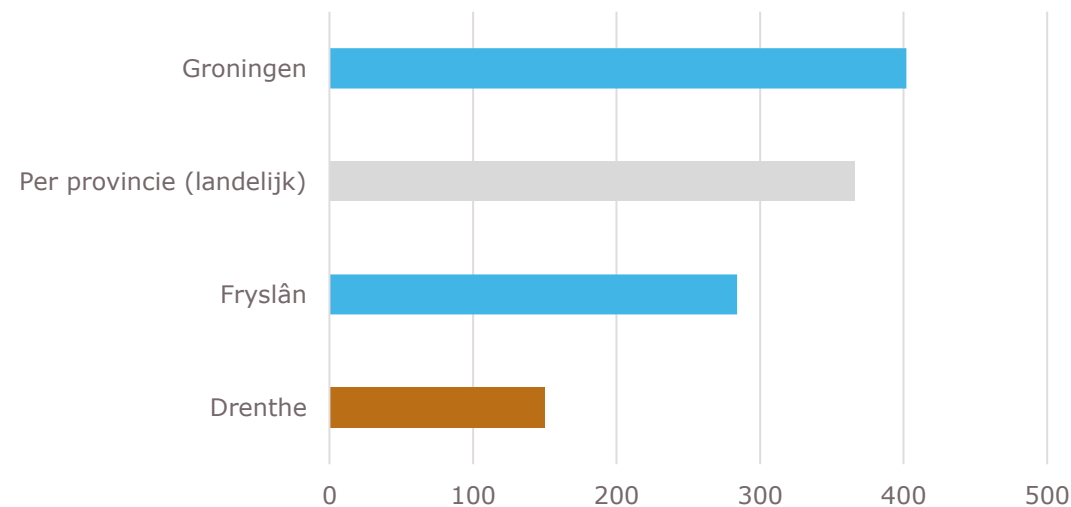
Culturaanbod Drenthe in perspectief (I)

Aantal cultuurhistorische en overige musea
per 100.000 inwoners

Drenthe scoort relatief hoog op het aantal cultuurhistorische en overige musea per 100.000 inwoners (i.e. het aantal musea dat door het ministerie van OCW niet is aangemerkt als museum voor beeldende kunst). Fryslân schiet er met 5,9 musea per 100.000 bovenuit, maar Drenthe scoort met 4,1 hoger dan het landelijk gemiddelde.

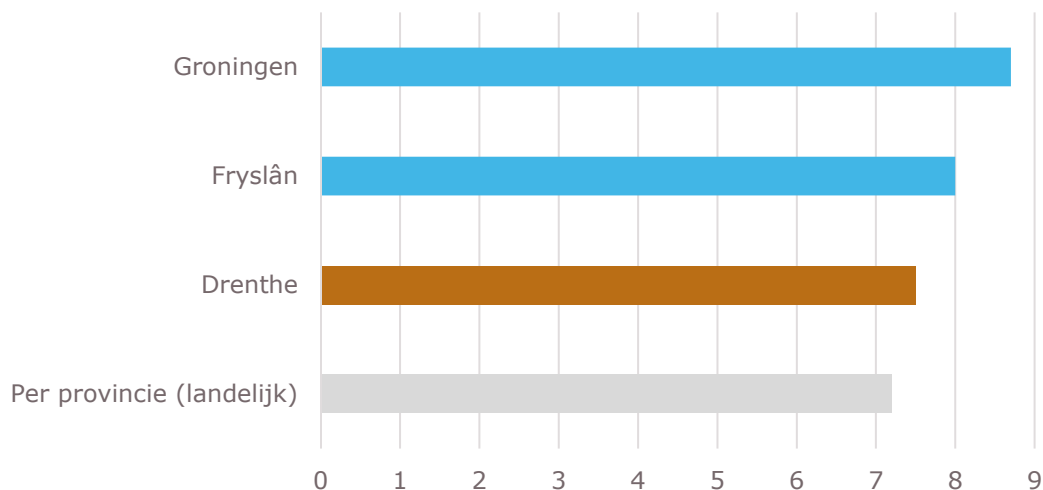
Aanbod podiumkunsten
per 100.000 inwoners

Zowel in vergelijking met het landelijk gemiddelde als in vergelijking met de andere provincies is het aanbod podiumkunsten in Drenthe relatief laag. Waar er gemiddeld 366 voorstellingen of concerten zijn per 100.000 inwoners (per jaar), ligt dit aantal in Drenthe op 150.

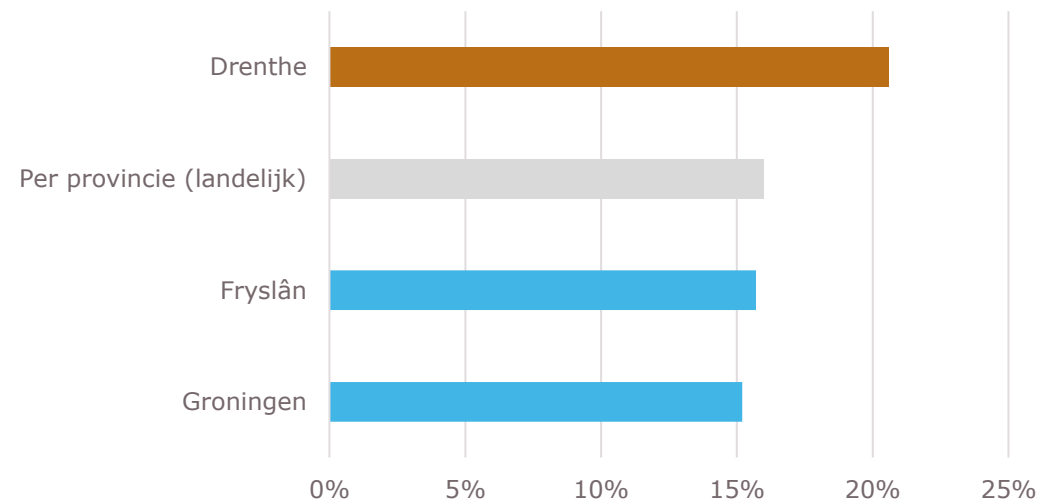
Cultuuraanbod en –participatie Drenthe in perspectief (II)

Aantal muziekfestivals
per 100.000 inwoners

Het aantal muziekfestivals per 100.000 ligt dicht bij elkaar waarbij er in het noorden relatief iets meer muziekfestivals per 100.000 inwoners zijn. Groningen schiet hier met 8,7 bovenuit, maar Drenthe ligt met 7,5 redelijk dichtbij.

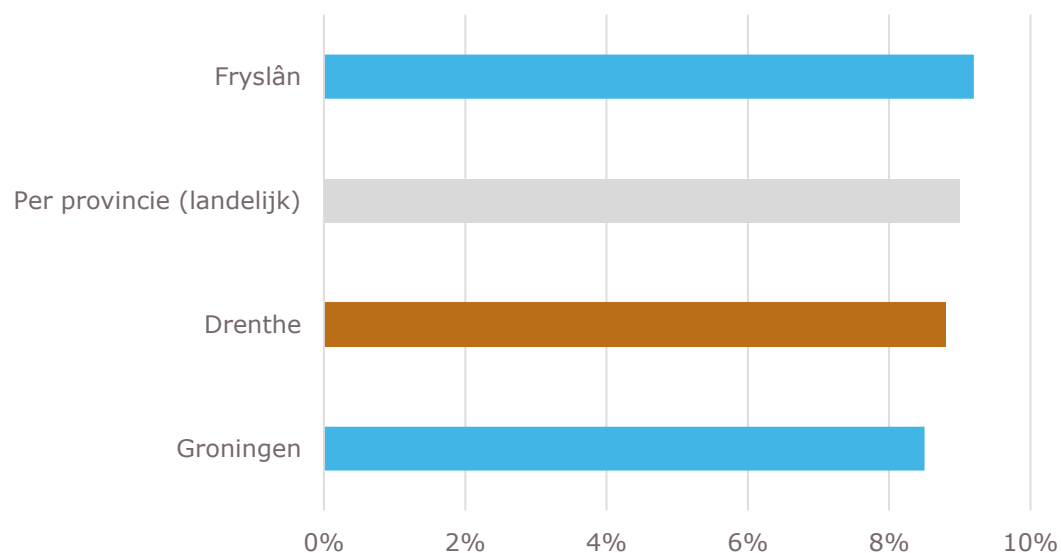
Aandeel van de bevolking (16+) dat regelmatig tijd besteedt aan handenarbeid, schilderen, tekenen, boetseren, pottenbakken

In Drenthe besteden relatief veel mensen regelmatig tijd aan handenarbeid, schilderen, tekenen, boetseren en pottenbakken. Waar zowel de andere noordelijke provincies als het landelijk gemiddelde rond de 15 procent liggen, ligt dit percentage in Drenthe boven de 20 procent.

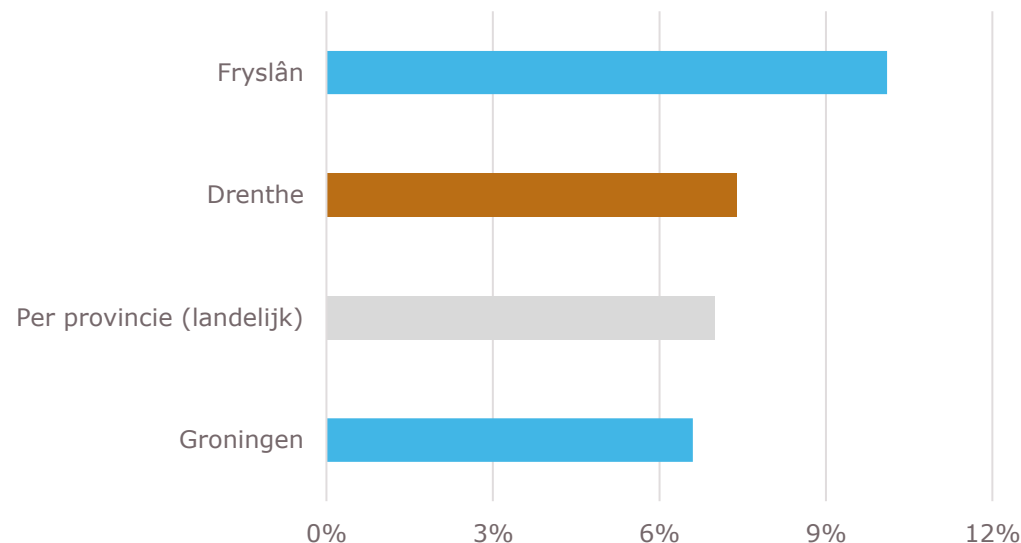
Cultuuraanbod en –participatie Drenthe in perspectief (III)

Aandeel van de bevolking (16+) dat regelmatig tijd besteedt aan het bespelen van een muziekinstrument

Het aandeel van de bevolking dat regelmatig een muziekinstrument bespeelt ligt voor de vergeleken provincies redelijk dichtbij elkaar. In Fryslân (9,2 procent) en landelijk gemiddeld (9 procent) wordt er heel iets meer muziek gemaakt dan in Drenthe (8,8 procent) en Groningen (8,5 procent).

Aandeel van de bevolking (16+) dat regelmatig tijd besteedt aan zingen, zangkoor, zanggroepje

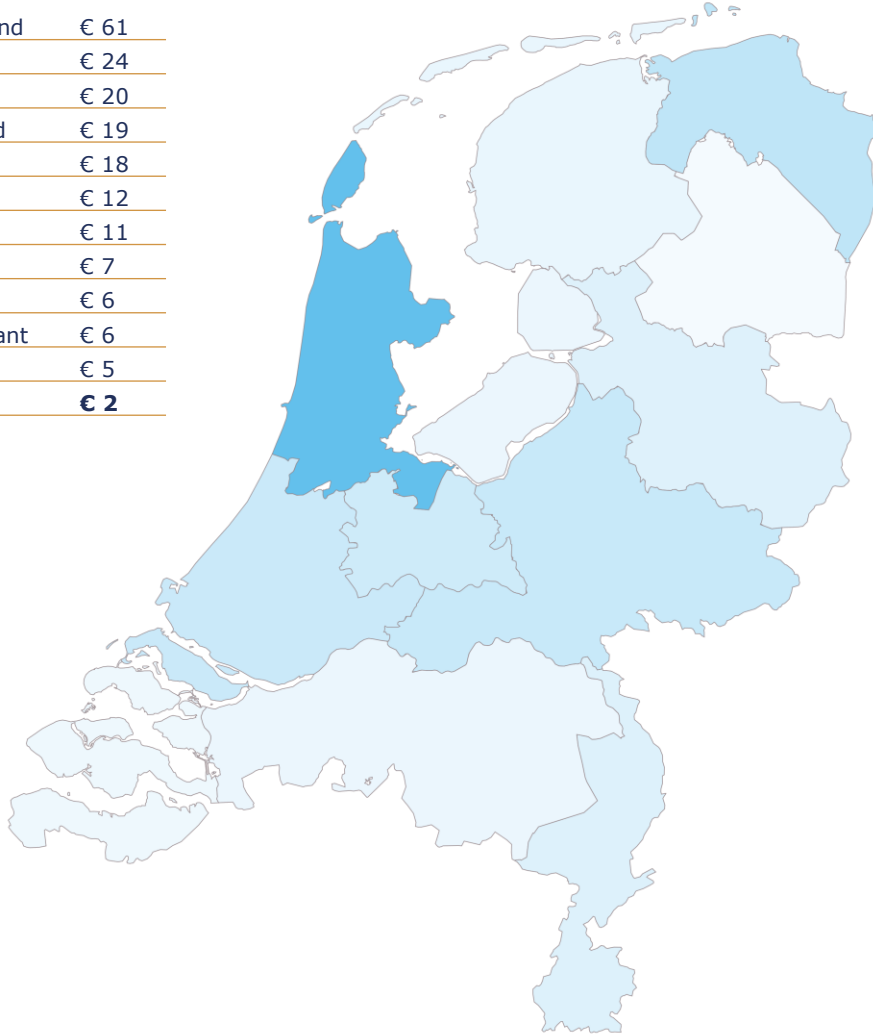

In Drenthe ligt het aandeel van de bevolking dat regelmatig zingt (7,4 procent) ongeveer op het landelijk gemiddelde (7 procent). In Fryslân wordt met 10 procent relatief veel gezongen en in Groningen met 6,6 procent iets minder.

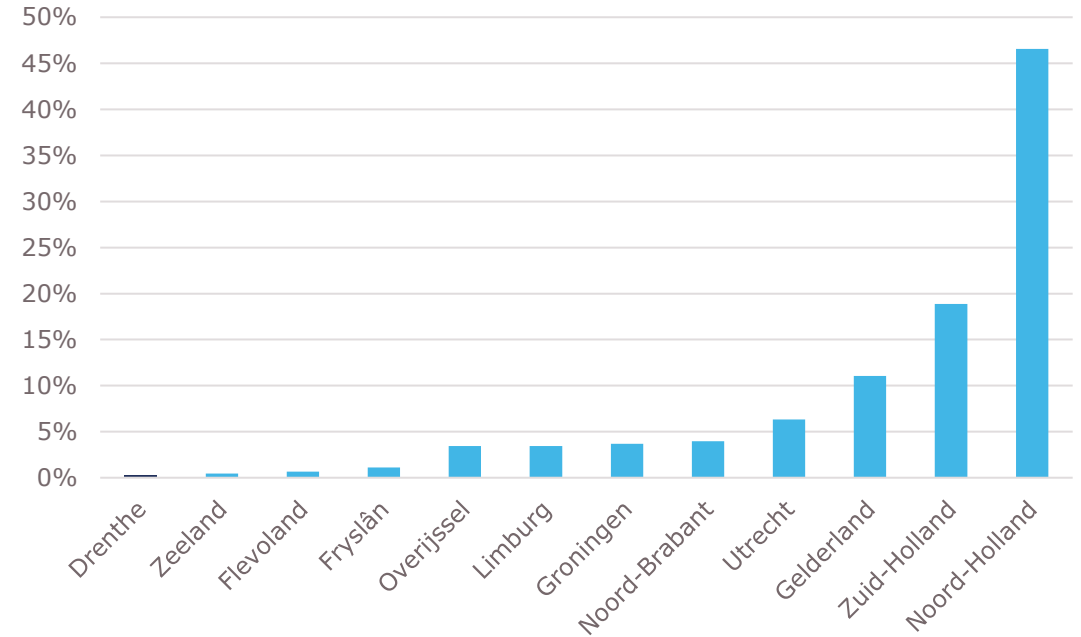
Landelijke subsidies in perspectief

Kaart 1. Landelijke subsidie per inwoner per provincie

Noord-Holland	€ 61
Groningen	€ 24
Gelderland	€ 20
Zuid-Holland	€ 19
Utrecht	€ 18
Limburg	€ 12
Overijssel	€ 11
Fryslân	€ 7
Flevoland	€ 6
Noord-Brabant	€ 6
Zeeland	€ 5
Drenthe	€ 2

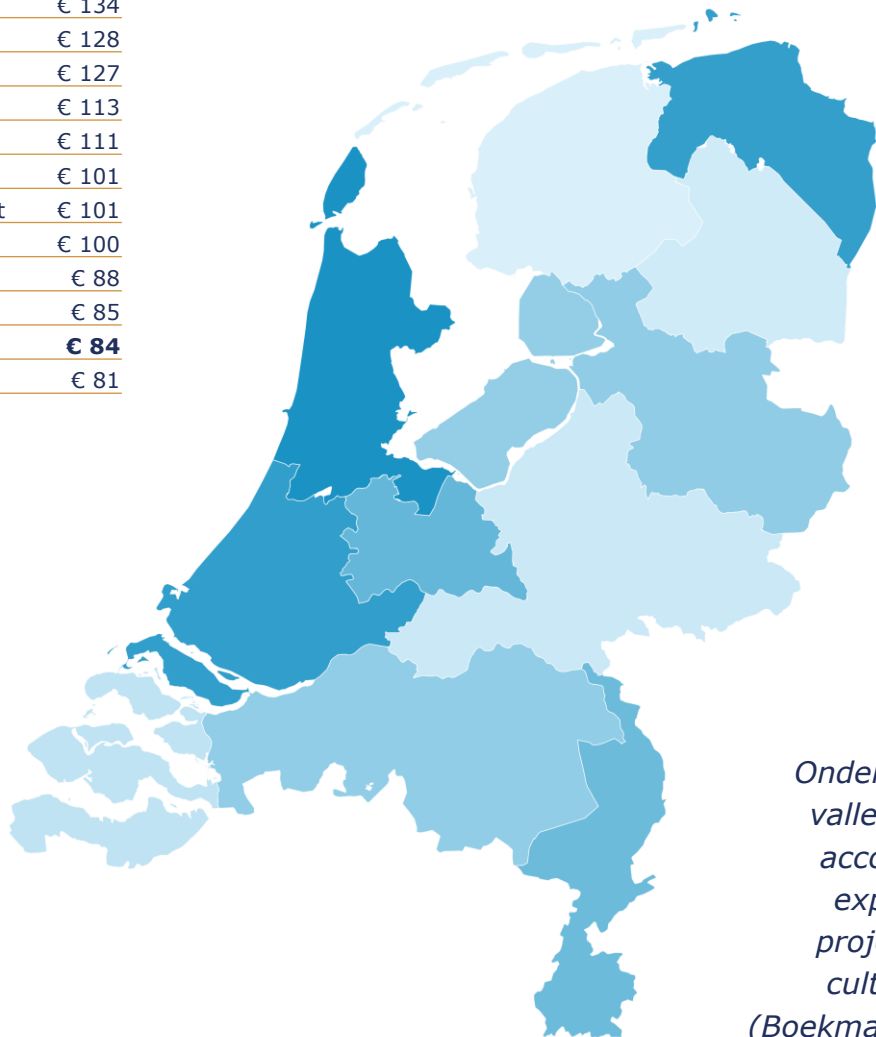
Grafiek 1. Verdeling landelijke subsidies per provincie

Gemeentelijke en provinciale cultuurlasten

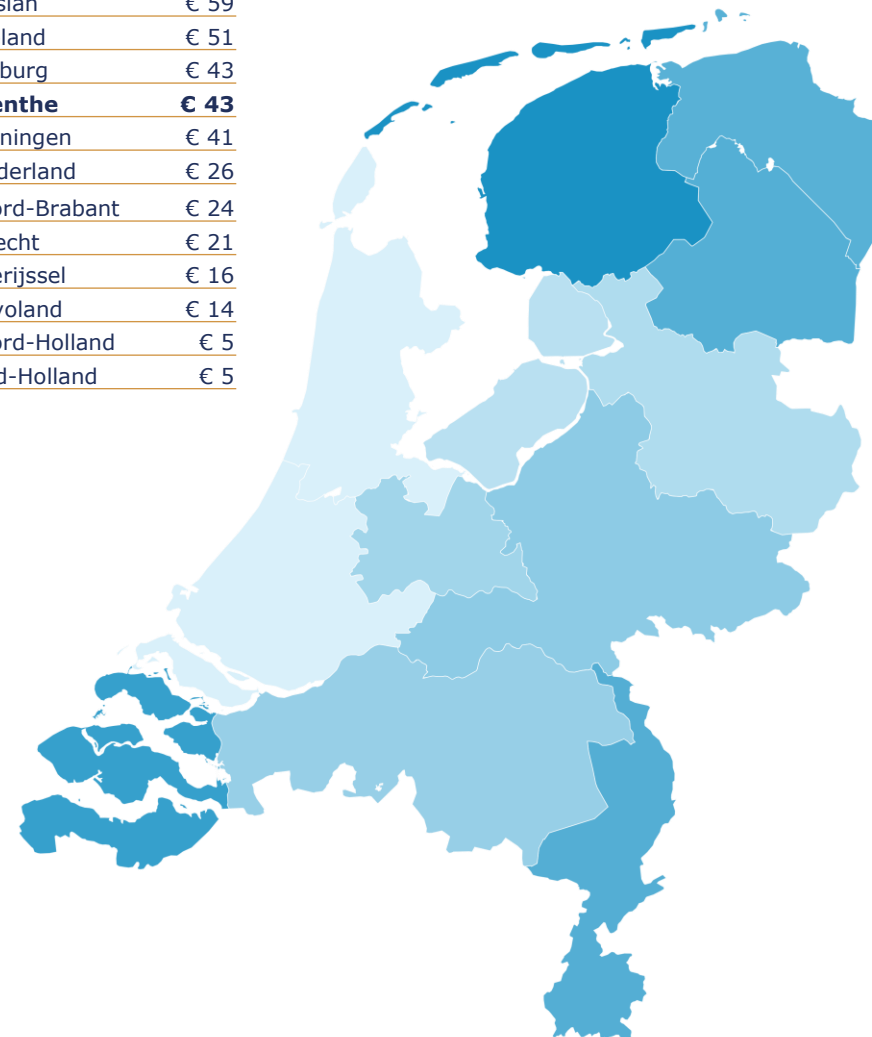
Kaart 2. Cultuurlasten gemeenten per inwoner per provincie

Noord-Holland	€ 134
Zuid-Holland	€ 128
Groningen	€ 127
Utrecht	€ 113
Limburg	€ 111
Overijssel	€ 101
Noord-Brabant	€ 101
Flevoland	€ 100
Zeeland	€ 88
Gelderland	€ 85
Drenthe	€ 84
Fryslân	€ 81

Kaart 3. Cultuurlasten provincies per inwoner

Fryslân	€ 59
Zeeland	€ 51
Limburg	€ 43
Drenthe	€ 43
Groningen	€ 41
Gelderland	€ 26
Noord-Brabant	€ 24
Utrecht	€ 21
Overijssel	€ 16
Flevoland	€ 14
Noord-Holland	€ 5
Zuid-Holland	€ 5

Onder cultuurlasten vallen lasten voor accommodaties, exploitatie- en projectsubsidies, cultuureducatie (Boekmanstichting, 2022)